

IV. ERASKINA. ARABAKO FORU ALDUNDIKO LANGILEEN ETIKA ETA JOKABIDE KODEA EUROPAR BATASUNAREN FUNTSEN KUDEAKETARI DAGOKIONEZ

Sektore Publikoaren Araubide Juridikoari buruzko urriaren 1eko 40/2015 Legeak 3. artikuluan administrazio publikoen jardunaren printzipio orokorrak ezartzen ditu:

3. artikulua. Printzipio orokorrak.

1. Administrazio publikoek objektibotasunez egiten dute lan interes orokorraren alde. Halaber, eraginkortasun, hierarkia, deszentralizazio, deskontzentrazio eta koordinazioaren printzipioei begira dihardute, erabat errespetatuta Konstituzioa, legeak eta Zuzenbidea. Beren jardura eta harremanetan honako printzipio hauek zaindu beharko dituzte:

a) Herritarrei zerbitzu eraginkorra eskaintzea.

b) Soiltasuna, argitasuna eta herritarrekiko hurbiltasuna.

c) Administrazio jardunean parte hartzea, eta administrazio jardun horren objektibotasuna eta gardentasuna.

d) Administrazio prozeduren eta kudeaketako jardura materialen arrazionaltasuna eta bizkortasuna.

e) Fede ona, bidezko konfiantza eta erakunde leialtasuna.

f) Kudeaketa publikoagatiko erantzukizuna.

g) Helburuen arabera plangintza eta zuzendaritza, eta politika publikoen kudeaketaren kontrola nahiz politika horien emaitzen ebaluazioa.

h) Finkatutako helburuak eraginkortasunez betetzea.

i) Ekonomia, askitasuna, eta bitartekoak helburuen arabera egokitu eta doitzea.

j) Baliabide publikoak esleitzeko eta erabiltzeko eraginkortasuna.

k) Administrazio Publikoen arteko lankidetzak, elkarlana eta koordinazioa.

Horrenbestez, Europar Batasunaren funtsak kudeatzen eta kontrolatzen dituzten Arabako Foru Aldundiko eta beraren erakunde autonomoetako langileen jardunean urriaren 30eko 5/2015 Legegintzako Errege Dekretuak, Enplegatu Publikoaren Oinarriko Estatutuaren Legearen testu bategina onartzen duenak, 52-54 bitarteko artikuluetan ezartzen dituen printzipio etikoak bete behar dira.

5/2015 Legegintzako Errege Dekretuak 52. artikuluan ezartzen duenaren arabera, enplegatu publikoek arretaz bete beharko dituzte eman zaizkien zereginak eta interes orokorrak zaindu, betiere, Konstituzioari eta gainerako antolamendu juridikoari begiratuta eta haiei lotuta; printzipio hauek oinarri hartuta jardun beharko dute beti: objektibotasuna, osotasuna, neutraltasuna, erantzukizuna, inpartzialtasuna, isilpekotasuna, zerbitzu publikorako dedikazioa, gardentasuna, eredugarritasuna, austeritatea, irisgarritasuna, eraginkortasuna, zintzotasuna, kultura ingurunearen eta ingurumenaren sustapena, eta emakume eta gizonen arteko berdintasunarekiko errespetua; horietatik dira enplegatu publikoen jokabide kodearen abiaburu, printzipio etikoak eta jokabide printzipioak oinarri izanik.

Kudeaketan bete beharreko printzipio etikoak legegintzako errege dekretu horren 53. artikuluan zehazten dira:

1. Enplegatu publikoek Konstituzioa eta antolamendu juridikoa osatzen duten gainerako arauak errespetatuko dituzte.
2. Beren jardunak herritarren interes orokorrak betetzea izango du xede eta inpartzialtasuna eta guztiontzako interesa lortzera doazen jarraibide objektiboak izango ditu oinarri, printzipio horren aurkakoak izan daitezkeen jokabide guztiak erabat alde batera utzita, pertsonalak, familiar-tekoak, korporaziokoak nahiz bezeroei dagozkienak izan.
3. Beren jarduna leialtasunaren eta fede onaren printzipioen arabera izango da, bai lanean diharduteneko Administrazioarekin, baita nagusi, lankide, menpeko eta herritarrekin ere.
4. Beren jokabideak oinarritzko eskubideen eta askatasun publikoen errespetua izango du oinarri, eta saihestu egingo ditu era guztietako bereizkeriak, jaiotza, arraza edo etnia, generoa, sexua edo orientazio sexuala, erlijioa edo sinesmenak, iritzia, desgaitasuna, adina edo bestelako egoera edo inguruabar pertsonal nahiz sozialak direla-eta sor litezkeenak.
5. Interes pertsonala duten gaietan abstenitu egingo dira eta, lanpostu publikoaren interesetik gatazka ekartzeko arriskua izan badezakete, jardun pribatu eta gainerako interes guztietan ere bai.
6. Lanpostu publikoaren betebeharreko interes gatazka sortzeko arriskua dagoenean, ez dute betebeharrak ekonomikorik hartuko, eta ez dute pertsona nahiz erakundeekin parte hartuko finantza eragiketetan, ondareko betebeharretan edo negozio juridikoetan.
7. Ez dute pertsona fisiko nahiz erakunde pribatuengandik mesede traturik onartuko, ezta arrazoirik gabeko pribilegioa edo abantaila dakarren egoerarik ere.

8. Eraginkortasun, ekonomia eta eragimen printzipioen arabera jardungo dute; eta interes orokorraren alde joka dadin eta erakundearen helburuak bete daitezzen zainduko dute.
9. Ezin dute, tartean bidezko arrazoirik izan gabe, administrazio prozedurak edo tramiteak azkartzeko edo ebazteko eraginik izan; are gutxiago, horrek pribilegioa badakar kargu publikoetako titularren alde edo beren familiartekoen edo inguru sozialaren alde, edo kaltea badakar hirugarren batzuen interesen aurka.
10. Arretaz beteko dituzte atazak, dagozkienak nahiz agindutakoak, eta, hala dagokienean, epe barruan ebatziko dituzte eskumenean dituzten prozedurak eta espedienteak.
11. Zerbitzu publikoaren aldeko dedikazio printzipioari jarraituz beteko dituzte beren eskudantziak, eta saihestu egingo dituzte, printzipio horren aurkako jokabideez gain, zerbitzu publikoen jardunean zaindu beharreko neutraltasuna kolokan jar dezaketen jokabide guztiak.
12. Sekretupean gordeko dituzte sailkatuta dauden gaiak edo legez zabalkundea debekatuta dutenak, eta behar besteko zuhertasunez jokatu dute beren kargua dela-eta dakizkiten gaiei buruz; eta eskuratu duten informazio hori ezin izango dute erabili ez beren mesederako, ez hirugarren batzuen erako, ezta interes publikoaren kalterako ere.

Jokabide printzipioak 54. artikuluan ezartzen dira:

1. Arretaz eta begirunez tratatuko dituzte herritarrak, beren nagusiak eta gainerako enplegatu publikoak ere.
2. Lanpostuari dagozkion atazak betetzerakoan, zuhertasunez eta arretatsu jokatu dute, eta ezarritako lanaldia eta ordutegia beteko dute.
3. Nagusiek emandako jarraibide eta agindu profesionali men egin behar diete, argi eta garbi antolamendu juridikoaren aurkakoak ez badira behintzat; horrelakoetan, ikuskaritza-organo egokiei jakinarazi behar diete berehala horren berri.
4. Eskubidez jakin beharreko gaiei eta arloei buruzko informazioa emango diete herritarrei, eta laguntza emango diete beren eskubideak baliatu eta betebeharrak bete ditzaten.
5. Baliabide eta ondasun publikoak austeritatez administratuko dituzte, eta ez dituzte erabiliko norberaren edo hurbilekoen mesederako. Baliabide eta ondasun horiek zaintzeko egin beharra ere izango dute.
6. Ez da abantaila egoera dakarren inolako oparirik, mesederik edo zerbitzurik onartuko, gizartean ohituraz eta kortesiaz ohi direnez aparte, betiere, Zigor Kodean ezarritakoari kalte egin gabe.

7. Dokumentuen ziurtasuna eta iraupena bermatuko dituzte, agiri horiek ondorengo arduradunei eman eta eskualdatu ahal izateko.
8. Eguneratuta izango dute beren prestakuntza eta kualifikazioa.
9. Laneko osasunari eta segurtasunari buruzko arauak beteko dituzte.
10. Beren nagusien edo organo eskudunen jakinaren gainean jarriko dituzte, zerbitzuan diharduteneko unitatearen eginkizunak hobeto betetzeko, beren ustez egoki diren proposamenak. Horretarako, enplegatu publikoek eta herritarrek egindako proposamenak jasotzeko lana zentralizatzeko eskumena emanda, egoki iritzitako instantzia sortzeko aurreikuspena egin ahal izango da, zerbitzuaren eraginkortasuna hobetzeko.
11. Herritarrari berak eskatutako hizkuntzan erantzungo zaiola bermatu behar dute, hizkuntza hori lurralde horretan ofiziala bada.

Halaber, Arabako Lurralde Historikoko sektore publikoko kargu publikodunen eta ordezkarien Gobernu Onerako Kode Etikoa Gobernu Kontseiluaren 477/2015 Erabakiaren bidez onartu zen. Kode hori funtsezkoa da zuzentasunaren erakunde esparruan, eta, doktrinak eta nazioarteko erakundeek proposatutako jarraibideei jarraituz, bi helburu ditu: batetik, kargudun politikoen jokabidea gidatzea, eta, bestetik, herritarrek haien jardunean duten konfiantza areagotzea.

Ordenamendu juridikoak ezartzen du kudeatzaile publikoek beren arduraldi osoan karguan jardun behar dutela eta administrazioko gobernu eta zuzendaritza egitekoetan gardentasunarekin, inpartzialtasunarekin eta objektibotasunarekin aritu behar dutela, bermatzeko beste interes eta jardura batzuek ez dituztela eragozten ez baldintzatzen beren egitekoak.

Bateraezintasun araubidez, Ondasunen eta Interesen Erregistroko eta Jardueren Erregistroko adierazpenez eta gobernu kideen eta foru sektore publikoko goi kargudunen betebeharez gainera, egungo gobernu kideek, Lurralde Historikoaren interes orokorren erreferenteak eta bermatzaileak izanik, uste dute herritarrek haiengan jarritako konfiantzari erantzun behar diotela eta printzipio etikoen sendotzea bultzatu behar dutela foru sektore publikoan, berak aitzindari direla.

Hori dela eta, Arabako Lurralde Historikoko sektore publikoko kargu publikodunek eta ordezkariak beren jardunean gidaritzat hartu beharreko printzipio etikoak honako hauek dira:

- a) Demokraziaren baloreei eta printzipioei erabateko begirunea izatea:
- Ordenamendu juridikoa errespetatzea; Zuzenbideko estatu sozial eta demokratikoa sustatzea; jarduna gorengo baloreen (askatasuna, justizia, berdintasuna eta askotarikotasun politiko) eta giza eskubideen eta askatasun publikoen erabateko errespetuaren mende jartzea.
  - Beren egitekoetan indarkeriaren deslegitimazio sozial eta politikoa bultzatzea eta terrorismoaren eta denetarik indarkeria guztien (politikoa, soziala zein generokoa) biktimen oroimena iraunaraztea.
  - Sorterria, arraza, sexua, erlijioa, iritzia, sexu orientazioa edo bestelako zeinahi inguruabar pertsonal, politiko edo sozial dela inor ez bereizteko moduan jokatzeko.
  - Gizonezkoen eta emakumeen arteko benetako berdintasunaren alde egitea eta helburu hori lortzeko eragozpen guztiak ezabatzea.
  - Tolerantziarekin eta askotarikotasunaren alde jokatzeko. Horrek berekin dakar forma kultural, politiko eta sozial guztiak errespetatzea eta onartzea, giza eskubideen kontrakoak ez diren heinean eta indarkeria erabili ezean.
  - Klimaren aldaketaren, ingurumenaren babesaren eta lurraldearen antolamendu arrazional eta iraunkorraren aldeko politikak sustatzea euren jardun eremuan.
- b) Orientabide estrategikoaren ardatz bakarrak herritar guztien interesak eta onura izatea, eskumenak erabiltzean Lurralde Historikoarekin leial jokatzeko eta eraginkortasunaren, efizientziaren, arduraren eta neutraltasunaren printzipioak errespetatzea.
- c) Objektibotasunarekin eta inpartzialtasunarekin jokatzeko legez aukera onargarri bat baino gehiago dagoenean:
- Herritar guztien interesa lehenestea beti, alde batera utzita printzipio honekin bat ez datozen interes pertsonal, familiar, korporatibo, klientelar, adiskidetasunezko eta bestelako guztiak.
  - Ez laguntzea norberari edo senide edo adiskide edo ezagun bati onura ekar liezaiokeen administrazio izapidea edo prozedura azkartzen ez burutzen, ez eta horrek inori kalte egin liezaiokeenean ere.
  - Boterea ez erabiltzea norberarentzako onurarik ez mozkinik lortzeko; batez ere ez baliatzea pribilegio informatiboez, ez araugintzako pribilegioez, ez agintean jarduteak edo karguak berekin dakartzan pribilegioez.
- d) Norberaren eta erakundearen erabakien eta jarduketan erantzukizuna onartzea, legez eska litezkeenez gainera.

- e) Jardun publikoaren ardatzak kudeaketaren gardentasuna eta herritarrekiko hurbiltasuna izatea, bosgarren idatz zatian (herritarrekiko harremanetarako eta gobernu irekirako printzipioak) ezartzen den bezala.
- f) Kargu publikoaren interesekin gatazka ekar lezaketen obligazio ekonomikorik ez hartzea, eta ondorio bereko finantza eragiketarik ez negozio juridikorik ez egitea.
- g) Karguaz baliatuta inolako pribilegiarik ez bidegabeko onurarik ez lortzea.
- h) Egitekoetan jardutean eskuratzen dituzten datuak eta informazioak isilpean eta gordean edukitzea, ez agintaldian ez kargua utzitakoan ez erabiltzea eta inori ez ematea, ez beren onurarako ez beste batzuen erako, ez eta herritarren interesen kalterako ere.

Gainera, jokabide printzipioak honako hauek izan behar dira:

- a) Egitekoetan onustean aritzea, inplikaturik eta zerbitzu publikoan buru-belarri, agindutako xedeetarako baino ez, ezarritako bateraezintasun araubidea zorrotz betez.
- b) Norberaren lanpostuan eta eskumenetan aritzean, jardun publikoan zein pribatuan, ordezkatzen duten edo lanean ari diren erakundearen ospea, duintasuna eta irudia hobetzen laguntzea.
- c) Esleitutako baliabide publikoak prestutasunarekin erabiltzea, eta eraginkortasunarekin eta soiltasunarekin kudeatzea; baliabideok norberaren onurarako ez erabiltzea, ez eta senideen edo hurkoen onurarako ere, eta postuari esleitutako baliabide eta ondasun publikoak zaintzea eta artatzea. Foru sektore publikoak kargurako baliagarri jarritako ondasunak eta zerbitzuak bidegabe ez erabiltzea, eta ardurarekin kontsumitzea.
- d) Inpartzialtasunaren, zintzotasunaren eta objektibotasunaren printzipioak errespetatzea, irizpide lokabeari eutsiz eta norberaren interesak alde batera utziz; alderdi politiko baten organo exekutibo edo zuzendaritza organo bateko kidea izateak ezin du eraginik izan jardunean, ez eta ezarritako egitekoak gauzatzeko lanak eragotzi ez moteldu ere. Gainera, ezin dute parte hartu erabateko objektibotasunarekin jardun ezin duten gaietan.
- e) Gizarte harremanetan adeitasuna dela bide ohikoak direnak ez beste opari, mesede eta zerbitzu onuragarri guztiak errefusatzeko, eta egitekoetan neutraltasunarekin eta objektibotasunarekin jardutea eragotz litzaketan maileguak eta bestelako prestazio ekonomiko guztiak ere bai. Garrantzi instituzionala edo balio handia duten opariak foru ondarrerako izango dira, otsailaren 23ko 5/1998 Foru Arauak, Arabako Lurralde Historikoaren ondarearenak, ezartzen duenarekin bat etorriz.

f) Kargua dela eta esleitutako ordezkariak eta protokolo gastuak behar bezala eta neurritz egitea. Foru sektore publikoko gobernukideek eta goi kargudunek eskubidea edukiko dute zerbitzua dela eta egin behar dituzten gastu guztiak ordaintzeko, frogagiria erakutsiz gero. Ez dute edukiko kreditu txartelik horrelako gastuetarako.

Erakundearen ordezkariak gastuak foru arau baten bidez mugatuko dira, Arabako Biltzar Nagusiek Lurralde Historikoaren aurrekontuetan ezartzen dituzten gehieneko kontsignazioak kontuan hartuz.

g) Merkataritza eta finantza harremanetan gainerako herritar guztiei aplikatzen zaizkien eskakizun eta baldintza eurak ezarriko zaizkie, eta ezin dute onartu mesede traturik ez bidegabeko onurarik.

h) Egitekoetan eta betebeharretan arduraren handiarekin aritzea, langile publikoen eredu garri izateko moduan.

i) Langile publikoekin gizalegez, duintasunarekin eta begirunearekin jokatzeko, erakundearen helburuak zehazten eta lortzeko ahaleginetan parte hartzea, eta lan giro egokia bultzatzea.

j) Herritarrekin abegitsu jokatzeko eta aurkezten dituzten eskaerei, idazkiei eta erreklamazioei erantzutea.

k) Erabakien eta egintzen erantzukizuna onartzea; karguari dagozkion kontrolak onartzea eta jardunak zein jardun ezak dakartzan ondorioei aurre egitea, eta erantzukizuna menpekoen gainera ez botatzea arrazoi objektiborik eduki ezean. Halaber, agintaritza eta erakunde eskudunei jakinaraztea ezagutzen dituzten irregulartasun guztiak, eta horrelakoetan haiekin lankidetzan aritzea.

l) Sarean lan egitea eta Arabako foru sektore publikoaren jardun onerako interesgarriak diren lankidetzako ekitaldi eta ataza guztietan aritzea.

Etika eta jokabide kode honekin Arabako Foru Aldundiak iruzurraren kontra borrokatzeko hartu duen konpromisoa eta horretarako daukan borondatea sendotu nahi ditu, erakundearen barruan iruzurrezko jardura oro gaitzesteko kultura egon dadin eta langileek etikarekin eta arduraz jardun dezaten, finantza kudeaketa onaren printzipioak aplikatuz.